

En levande familjeterapi i en
förändrande kontext och "How to
survive as a family therapist"

10/4

DFE 30 år

Disposition

Familjen 2018

Kontextuella markörer i några kontext

Speciell familjeterapeutisk kompetens

En robust familjeterapi

Familjeterapeutisk kompetens i olika uppdrag

Familjeterapeutsikt tema

Familjeterapeutiskt pep-talk

2 sätt att göra verkstad av systemisk teori

Evidensbegreppet

”Hur ser familjer ut 2018?”

- SCB:s statistik
- Målgruppen som får insatser på BUP
- Målgruppen som får insatser inom Socialvården

Intervju med Råd & Stöd Socialförvaltningen i Knivsta

- Gränsdragningsproblem till myndighetsutövning.
- Kompensatoriska insatser/ Behandlande insatser.
- Behandlare inom soc. mer erfarna socialarbetare än de med myndighetsuppdrag.
- Brist på kunskap om förutsättningar för terapi i organisationen.

Ett rättsligt perspektiv: kontextuella markörer

- Del i juridisk process (agenda?, motivation?, påverkare?)

Ett pedagogiskt perspektiv: kontextuella markörer

- Barnet är primärt elev i ett lärande kontext (lärare är inte terapeuter!)
- Individuellt fokus, neuropsykologiskt fokus
- Kursplan
- Mandat till relationsbehandling

Utmärkande för en medicinsk diagnostisk kontext: kontextuella markörer

- Tvärvetenskaplig sjukvårdsproduktion
- En Expertmiljö som ”vet”
- Fokus på brister och svagheter
- Generaliserande lösningar
- Tendens till objektivisering av patienten
- Tendens till statisk berättelse
- Passivisering

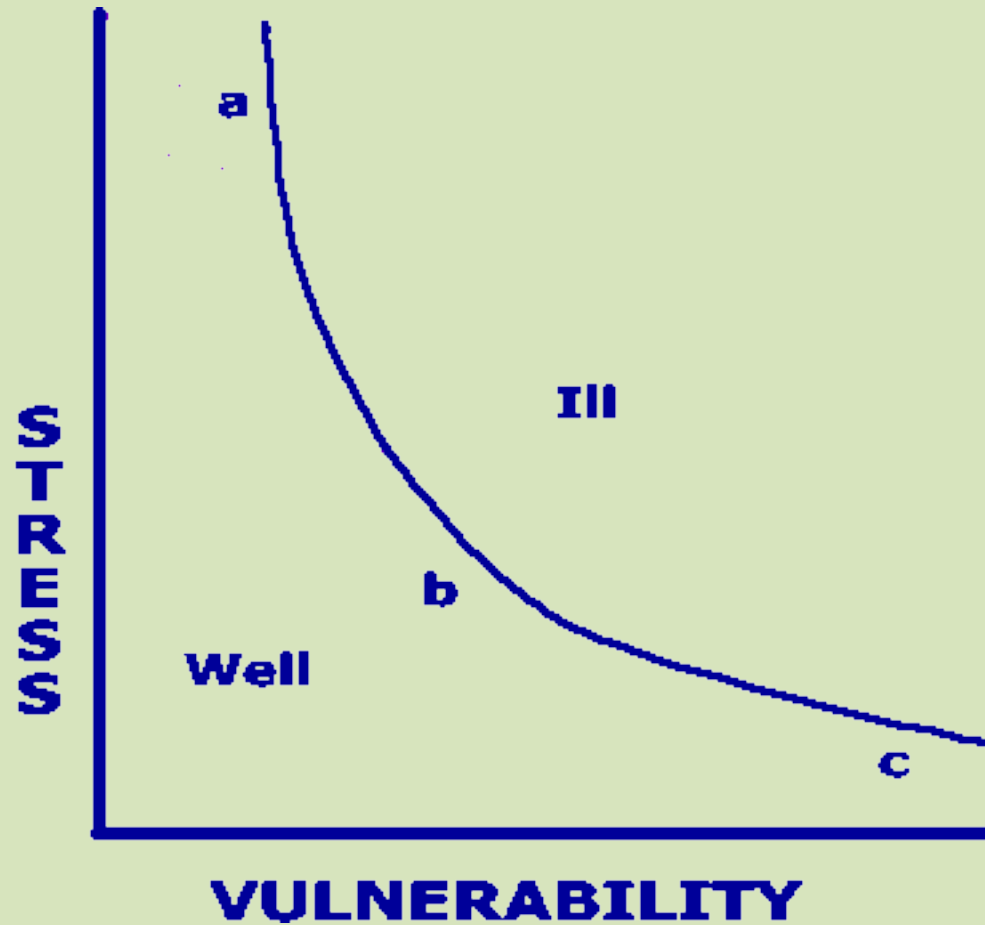
Perspektiv på neuropsykologi

- Flerspråkighet
- Kunskap om grunderna i DSM-systemet
- Familjeterapins bidrag för bättre förståelse och kommunikation mellan familjemedlemmarna
- Bidrag med alternativa, kompletterande perspektiv genom ”kontextualisering”

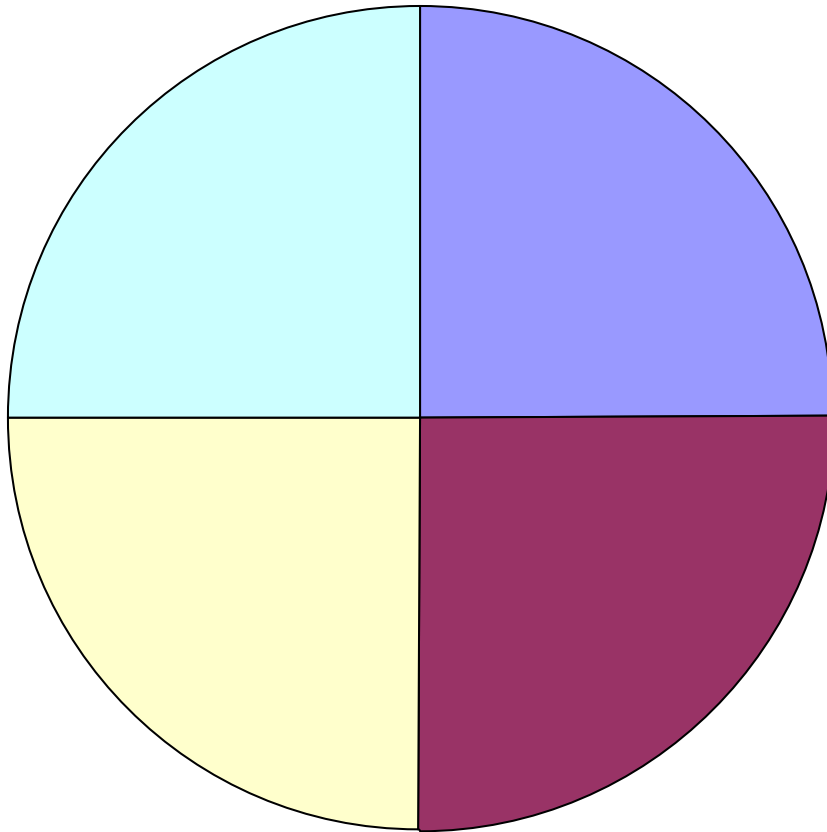

STRESS- SÅRBARHETSMODELLEN

IBLAND MER SÅRBARHET
OCH IBLAND MER STRESS

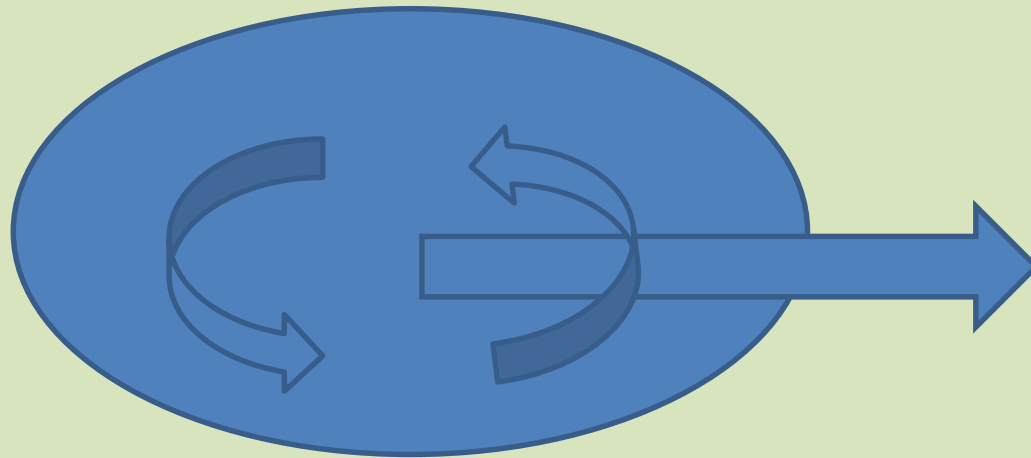
Risikfaktorer

- Osäker anknytning
- Ineffektivt föräldraskap
- Atypiska barnkarakteristika
- Motgångar och svårigheter i familjen

Att stanna eller inte?

En tvärvetenskaplig kontext
Språk?, Analysnivå?

Attrahering – Repellering
Pragmatism – Fundamentalism
Feedbackbasering – Värdebasering
Multiversum - Universum

”Att spela på bortaplan”

- Att inte vara ensam
- Att gilla teamwork
- Att respektera och respekteras
- Att fortsätta fostra sig själv i ”multiversum”
- Att söka ”ingångar” för sin kompetens
- Att fortsätta att ”läsa på”
- Att framhärda i värdet av process och ambivalens

Våra kompetenser i möte med och som medskapare av olika kontext

- Confirmation
- Tracking
- Contextualization

- Principer för "Joining"
- S. Minuchin: (1981) Family Therapy Techniques (Livets dans)

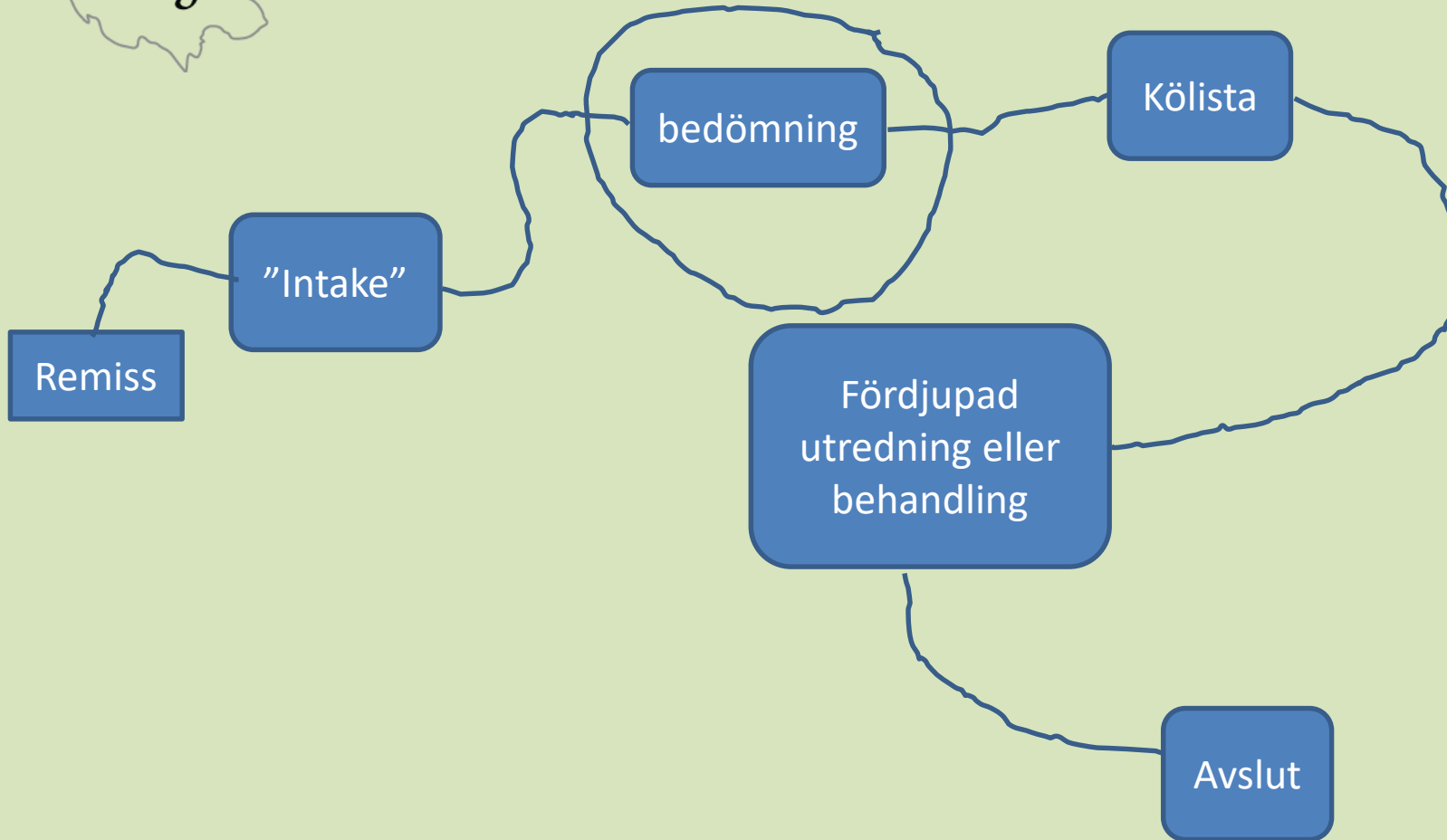
Det speciella med Familjeterapi

Familjeterapins bidrag

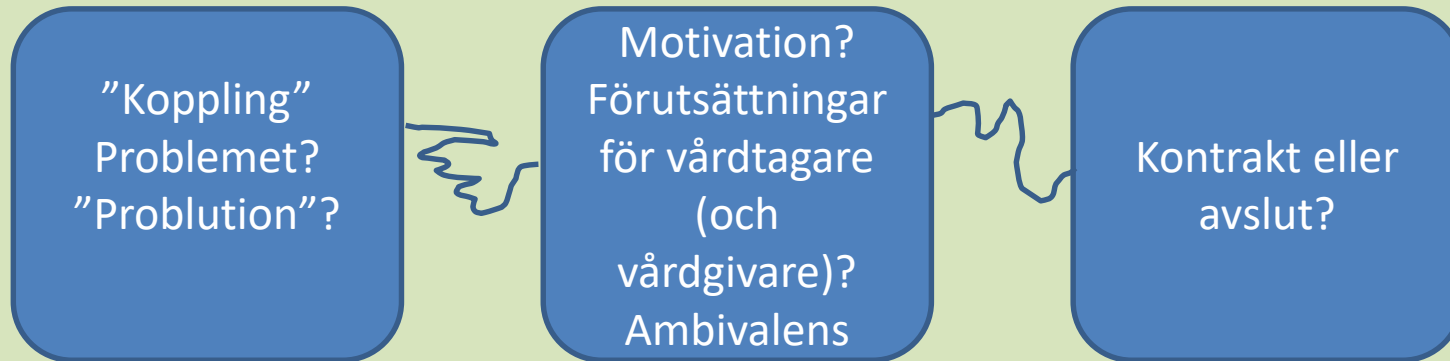
- Framhärda i ”processutrymme.
- Kunskap om hur psykiatriska diagnostiska system är uppbyggda.
- Kunskap om Diagnostikens och medicineringens psykologi och språk.
- Kunskap om när i ”lidandeprocessen” patienten får den första kontakten.
- Betoning av Arbetsallians för kvalitet; patientens statiska berättelse ersätts med en utvecklingsgenererande berättelse.
- Symptom förstås som kommunikativ ”mismatch”
- Kan skapa en utvidgad dynamisk berättelse

”Patientens väg”

Familjeterapeutisk kunskap i bedömningsfas

Familjeterapi som "tål bortaplan"

- Är "strukturalistisk" och kan arbeta i multimodala sammanhang som en insats bland andra.
- Kan arbeta "två-språkigt"
- Kan arbeta med relationskommunikation "före språket"
- Både instruktivt problemlösande och reflekterande/utvecklande. Arbetar i "fastänkande" och "utifrån och in".
- Känner till och framhärdar i sin evidens.
- Baserar sitt arbete på Stress/ Sårbarhetshypotesen

En robust familjeterapi – ett integrerat perspektiv

- Systemisk/kontextuellt perspektiv
- Strukturell perspektiv (isomorfi, mönster)
- Utvecklingspsykologiskt perspektiv
- Anknypningspsykologiskt perspektiv
- Ett psykosocialt perspektiv

Från barndom till vuxenliv

EN ÖVERSIKT AV LONGITUDINELL FORSKNING

Marianne Cederblad

CENTRUM FÖR UTVÄRDERING AV SOCIALT ARBETE | GOTHIA

2018-04-11

Terapeutiska faktorer i familjeterapi

- **Konceptualisering i relationstermer**
- **Utvidgning av behandlingssystemet**
- **Utvidgning av den terapeutiska alliansen**
- **Beteendefaktorer, kognitiva faktorer, affektiva faktorer**
- **Klientens erfarenheter ges privilegium**
- Sprenkle D.H., Blow A.J., Dickey M.H. Common factors and Other Nontechnique Variables in Marriage and Family Therapy | Hubble M.A., Duncan B.L., Miller S.D. The Heart & Soul of Change, American Psychological Ass., Washington, DC, 1999.

DET SYSTEMISKA SAMTALET

- Vi har en speciell relationistisk/systemisk ingång och vi har en speciellt intränad intervjumetodik för detta:

Sluzki (1992) Transformations: A Blueprint for Narrative Changes in Therapy

---

TRANSFORMATIONS

Dimensions

Shifts

In Time

Static/Fluctuating
Nouns/Verbs
Ahistoric/Historic

In Space

Noncontextual/Contextual

In Causality

Cause/Effects

In Interactions

Intra-/Interpersonal

Intentions/Effects
Symptoms/Conflicts
Role/Rules

In Values

Good Intent/Bad intent
Sane/Insane
Legitimate/Illegitimate

In the Telling

Passive/Active
Interpretations/Descriptions
Incompetence/Competence

Pinsof's modell för allians i terapeutiskt familjearbete

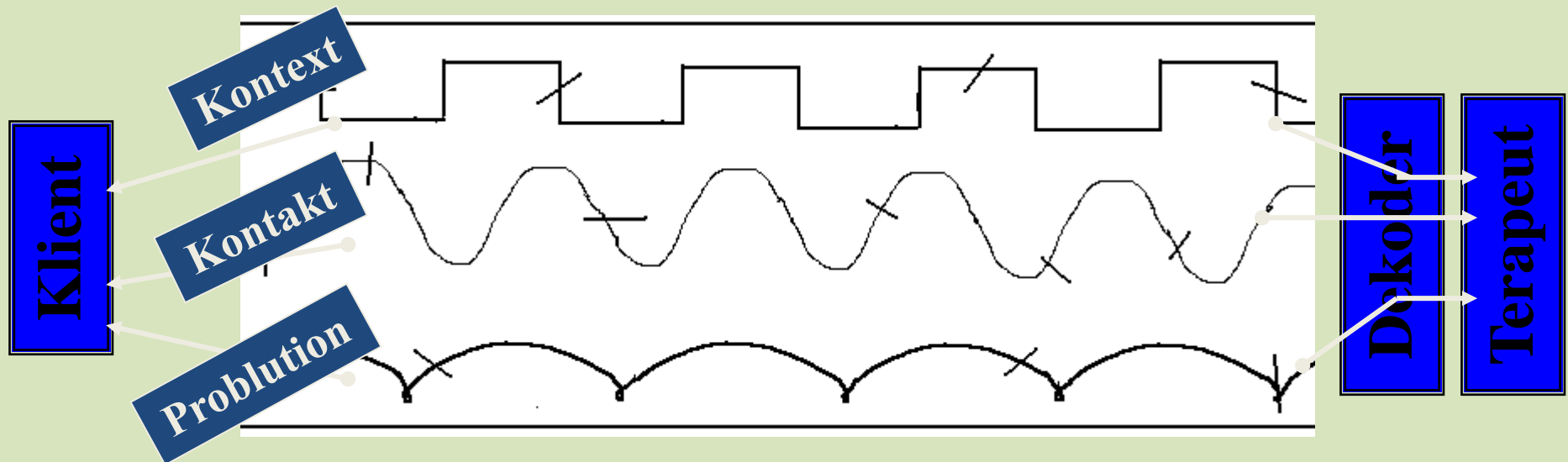
Allians med

- Individen
- Subsystem
- Hela familjen
- Mellan familjemedlemmar

Allians angående

- Uppgifter
- Mål
- Känsломässig kontakt

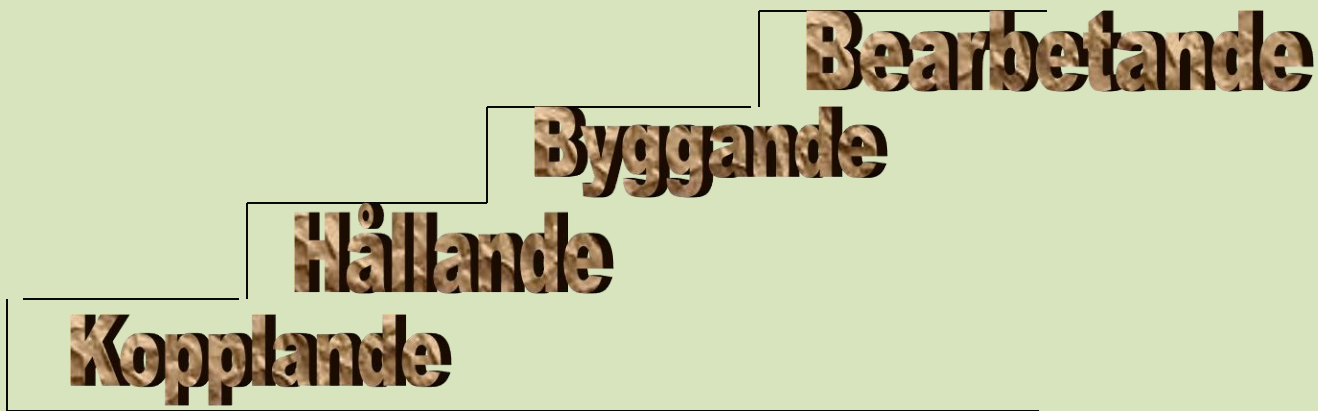
Bredbandsmodellen

Sekventiering med prioriterade terapeutiska arbetsuppgifter

- **FFT** Engagemang – Motivation – Beteendeförändring - Generalisering
- **ABFT** Relational Reframe - Adolescent Alliance - Parent Alliance - Repairing Attachment - Promoting Autonomy
- **IFT** Kopplande - Hållande - Byggande - Bearbetande

Intensiv Familjeterapi i Process

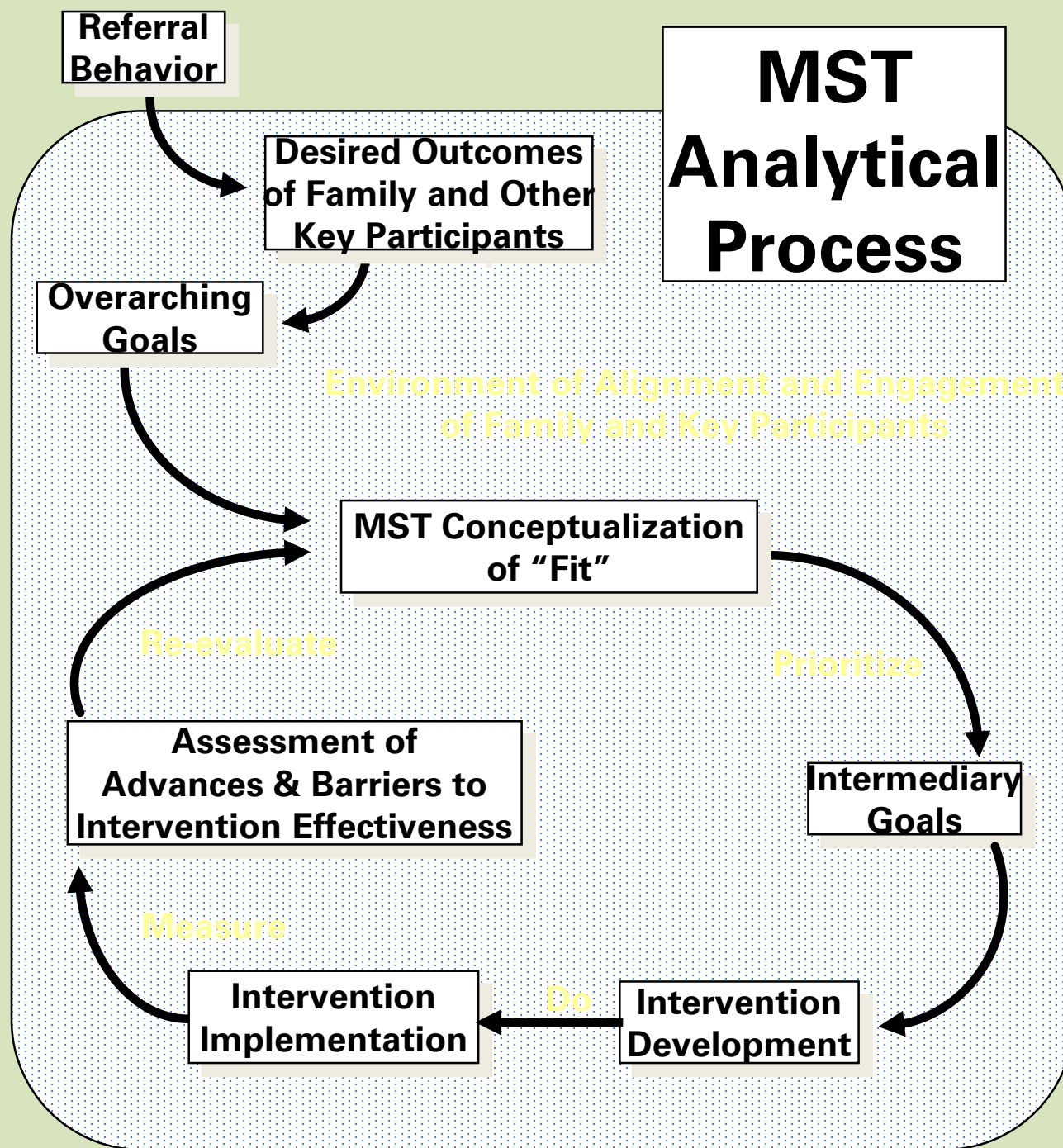
Familjeterapeutiskt tema

Familjeterapeutiskt tema syftar till att samskapa

- Begriplighet och hanterbarhet för kopplingen mellan terapeutiskt "target" och de viktigaste interaktiva processer som underlättar vägen dit och på system- och individnivå.
- Reglerare av intensitet genom språket för sambandet mellan problem och kontext - ångestreglerare

Familjeterapeutiskt tema forts.

- Innehåller en modell för återkoppling och revidering av detta samspel för utvärdering av den pågående terapeutiska insatsen (metakommunikation med klienterna)
- Bidrar till ett förhållningssätt till ”att kunna tänka om”

Metoder att bygga familjeterapeutiskt tema

- Att arbeta med "hints"
- Att pröva hypoteser
- Systemisk intervjumetodik
- Externalisering

Pep-talk för en familjeterapeut eller Byggstenar i min identitet

”Compact competence”

- Vad har jag i ”ränseln” som familjeterapeut/behandlare?

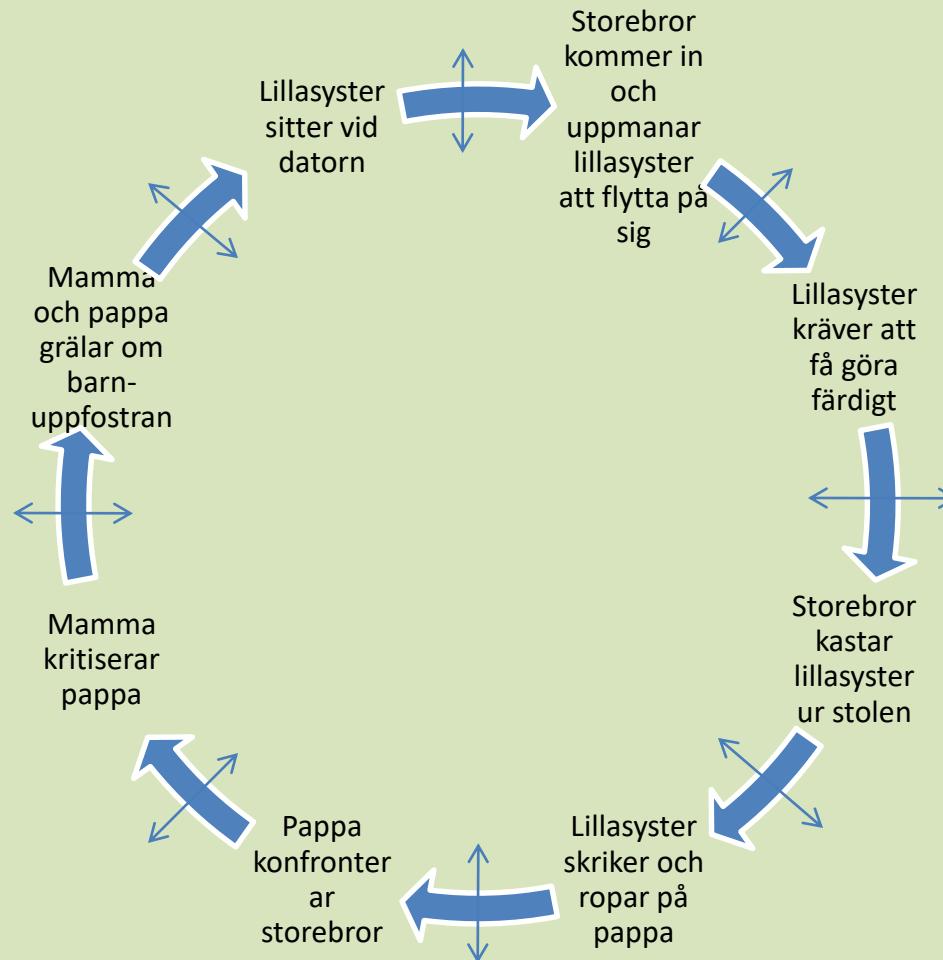
Mitt KASAM i yrkesrollen

- Är det jag gör Meningsfullt, begripligt och hanterbart för mig?
- Gör ett eget kort över kritiska situationer att ha i "fickan"!

Två tydliga metoder

- Sekvensanalys
- Time-out-repris (Enactment)

Sekvensanalys

Sekvensanalys

- Lillasyster sitter vid datorn
- Storebror kommer in och uppmanar lillasyster att flytta på sig
- Lillasyster kräver att få göra färdigt
- Storebror kastar lillasyster ur stolen
- Lillasyster skriker och ropar på pappa
- Pappa konfronterar storebror
- Mamma kritiserar pappa

Mentalizing Family Violence Part 1: Conceptual Framework

EIA ASEN* PETER FONAGY*†

- This is the first of two companion papers describing concepts and techniques of a mentalization-based approach to understanding and managing family violence. We review evidence that attachment difficulties, sudden high levels of arousal, and poor affect control contribute to a loss of mentalizing capacity, which, in turn, undermines social learning and can favor the transgenerational transmission of violent interaction patterns. It is suggested that physically violent acts are only possible if mentalizing is temporarily inhibited or decoupled. However, being mentalized in the context of attachment relationships in the family generates epistemic trust within the family unit and reduces the likelihood of family violence. The implications of this framework for therapeutic work with families are discussed.
- Keywords: Mentalizing; Mentalization-Based Approach; Violence; Family; Epistemic Trust
- Fam Proc 56:6–21, 2017

Mentalizing Family Violence Part 2: Techniques and Interventions EIA ASEN* PETER FONAGY*

This is the second of two companion papers that provide an overview of mentalization-based concepts and techniques when working with the seeming “mindlessness” of intra-family violence. The focus of this paper is on general mentalization-oriented approaches and specific interventions that aim to (1) disrupt the non-mentalizing cycles that can generate intra-family violence and (2) encourage the emergence of patterns of family interactions that provide the foundation for non-violent alternatives. Various playful exercises and activities are described, including the taking of “mental state snapshots” and “selfies” in sessions and staging inverted role-plays, as well as using theatrical masks and creating body–mind maps and scans. These can make “chronic” relationship issues come alive in session and permit “here and now” experiences that generate a safe context for mentalizing to take place. At the core of the work is the continuous focus on integrating experience and reflection. Without acute awareness of the thoughts and feelings occurring in the sessions, mere reflection is not likely to enable change. By increasing mentalizing in the family system, family members’ trusting attitudes grow, both within and outside the family.

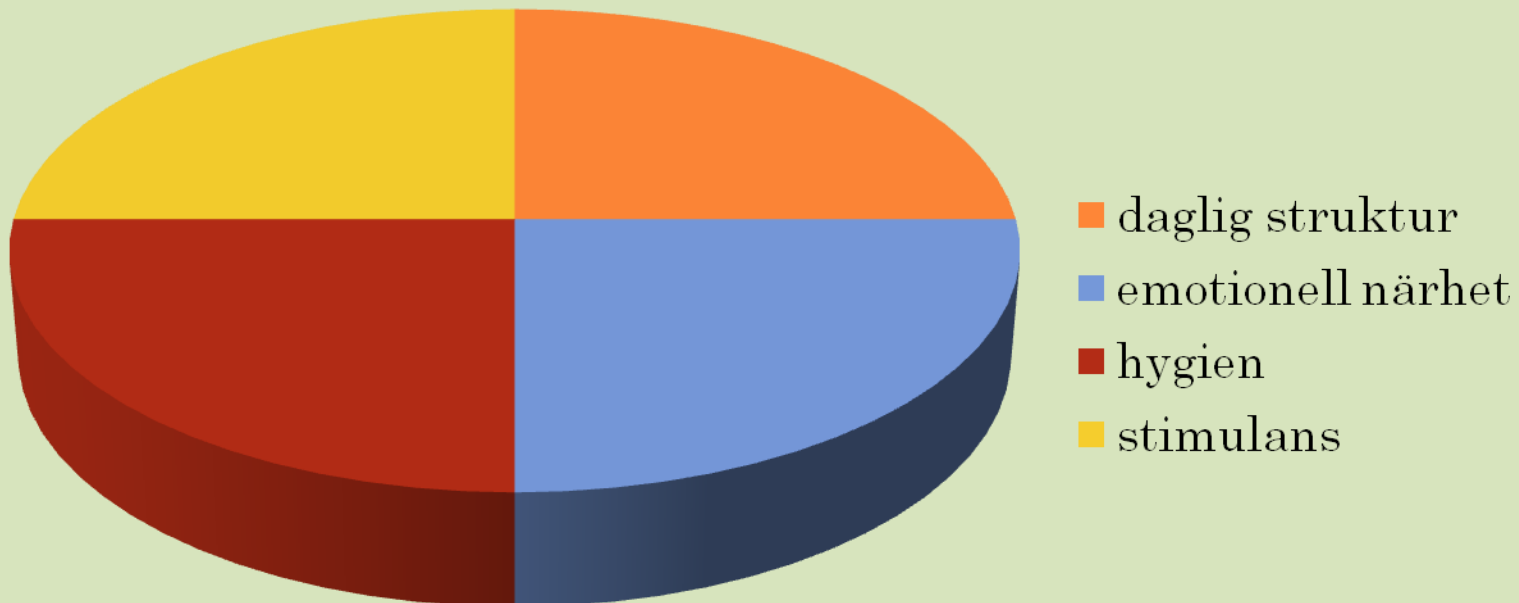
- Keywords: Mentalizing; Mentalization-Based Approach; Violence; Family
- Fam Proc 56:22–44, 2017

”Översättning”

- Mellan olika abstraktionsnivåer
- Mellan olika teoretiska förklaringsmodell
- Mellan olika behandlingskontext

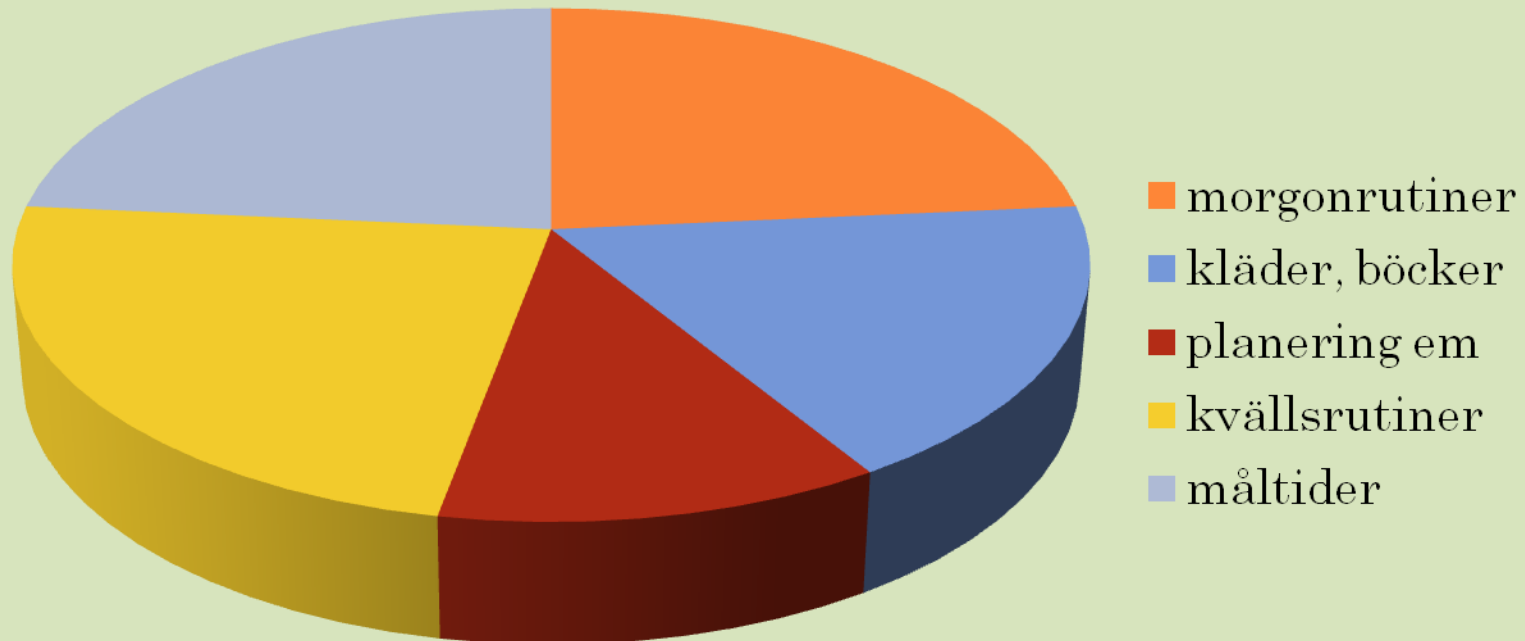
ISOMORFI

Föräldrarnas omsorgsförmåga

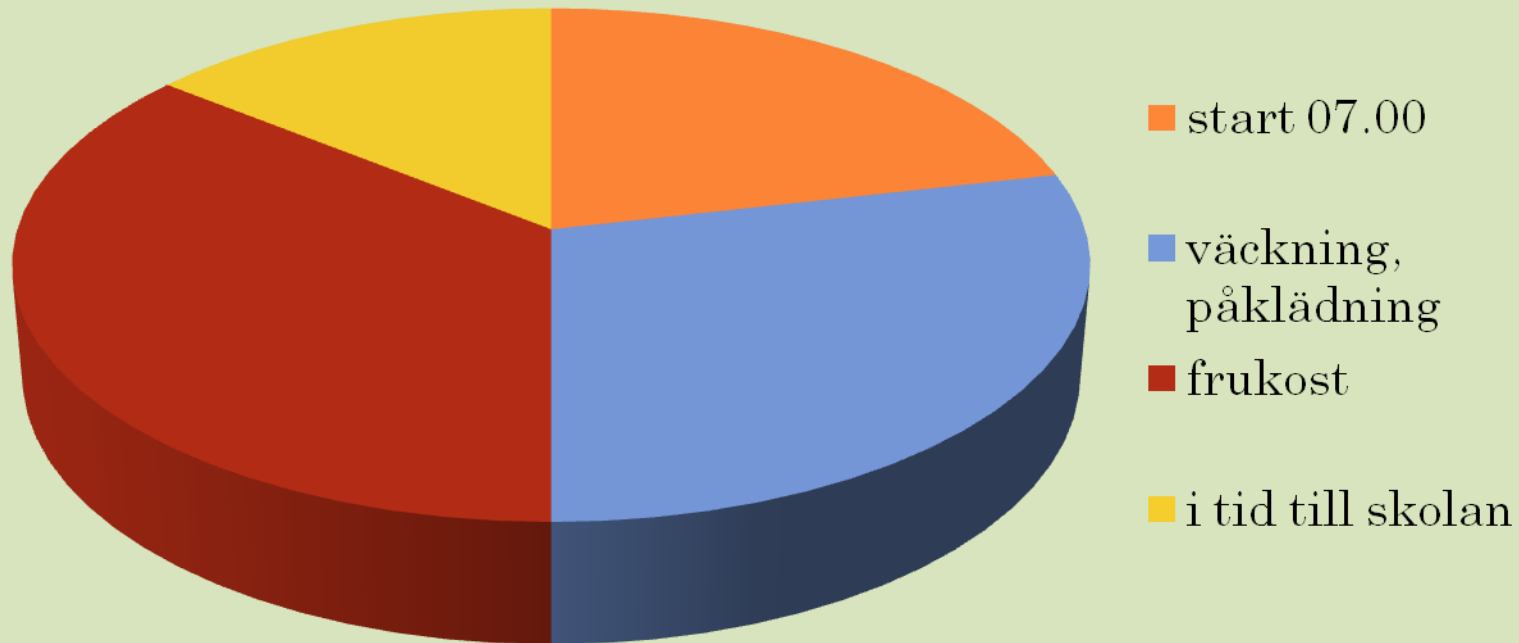
ISOMORFI

Daglig struktur

ISOMORFI

Morgonrutiner

Hur arbeta med "emotionella mål" genom praktiska rutiner?

- Vi arbetar "utifrån och in"
- Utifrån barnets behov bygger vi samspeletsrutiner i vardagen på morgonen, när barnen kommer hem från skolan, för läxläsning, vid sängdags
- Detta blir till ett dags- och ett veckoschema
- Behandlingsarbetet blir att följa schemat och terapeutiskt arbeta med "avvikelser"

Hur arbeta med föräldrakapacitet?

- Tydligt tillsammans formulera barnets behov (ofta med hjälp av barnet)
- Ta fasta på förälderns positiva beskrivningar av barnet och vad föräldern hoppas på avseende barnet
- ”Empowering”
- Tillföra ”föräldraskills”

Hur få barnet att medverka?

- Barnet får uttrycka sina önskningar och mål
- Ofta genom förberedande enskilda samtal/lekarbeten.
- Barnet/Ungdomen har en "talesman" i familjesamtalet som förberett barnet på det gemensamma mötet.

Användbar evidens

- Uppifrån och ner och nerifrån och upp!
- Efficacy/Effectiveness
- Kärnkomponenter – Ytkomponenter
- Anpassning - glidning

- **Metod x Implementeringsaktiviteter x Kontext x Nytt**
- (H. Hasson & U. von Thiele Schwartz: användbar evidens – om följsamhet och anpassningar)

Kontraindikationer (?) för familjeterapi

- Fundamentalistiska miljöer
- Situationer där det är risk för våld och övergrepp
- Situationer där det finns ”hidden agendas”
- Alltför påtaglig psykiatrisk belastning hos föräldrarna

Fokuserat Familjestöd på BUP

Ett relationsbaserat familjestöd (i post-divorce-families) för barn och ungdomar som får hjälp på BUP (2:a linjen).

”Familjeterapi med ärende”

- Fas 1: Aktivera föräldrar som aktiva deltagare i ett framgångsrik behandlingsarbete.
- Fas 2: Info om bedömningen av barnets problem och vad barnet behöver för stöd.
- Fas 3: Etablera personligt enskilt och gemensamt föräldraansvar direkt relaterat till barnets/ungdomens utvecklingsuppgifter.
- Fas 4: Generalisering, Återfallsprevention
”Booster-sessions”

FFS-BUP

Fas 1 Mål

- "Föräldrar aktiva närvaro och deltagande är viktig i vårt barns rehabiliteringsprocess"
Comittment till programmet
- Alliansbyggande och tematisering med föräldrar som föräldrar och barn som har föräldrar engagerade i behandlingen.
- Acceptans av läge, personligt stöd, empowering.
- KASAM kring problem i kontext; här och nu-fokus, first cure then growth
- Personlig allians med båda föräldrar och respektive förälder som part i dyad ev. triad

Fas 1 Aktivitet

- Programmets fokuserade syfte presenteras. Att ge och få mandat och uppdrag
- "Roller i arbetet" (Tillsammans eller var för sig)
- Läsa personernas relationsstil och respektera den: balansera närmandearbete mot personliga preferenser: affektiv väg, kognitiv väg, beteendeväg (action love) "Man behöver en terapeut för att gå i terapi som förälder"
- Inventering av personligt stöd för respektive förälder
- Delgivning till den andre föräldern (om möjligt)

Fas 1 användbar metodik

Strukturerad genomgång av modellen

Pinsofs alliansbyggare-modell

Bredbands-modellen

Sammanhangs-markering

FFS-BUP

Fas 2 Mål

Info om bedömningen av barnets problem och vad barnet behöver för stöd

Omformulering av innehållet i barnets/ungdomens signaler

Betoning av anknytningsrelationen

Fas 2 Aktivitet

Samråd (andra specialister)

Samtal om risk- skyddsfaktorer på individ- och familjenivå

Formulering av en terapeutiskt önskvärd miljö för barnet i sin rehab process.

Formulering av tydliga arbetsuppgifter i terapin för alla inblandade.

Fas 2 användbar metodik

Familje-rekonstruktion

Anknytningsintervju

Samtal i Reflekterande position

MI

Exclusion, Interference, Withdrawal

FFS-BUP

Fas 3 Mål

Etablera personligt enskilt och gemensamt föräldraansvar i den pågående rehab-perioden direkt relaterat till barnets/ungdomens utvecklingsuppgifter. Utveckla ett Salutogent perspektiv, arbete med träning i konflikt- och problemlösning

Fokuserat arbete för utveckling av mentaliseringskapacitet och ökad intersubjektivitet

och affektstabiliserande närvaro

Fas 3 Aktivitet

Betoning av föräldraskapets ansvar: Betoning av det egna ansvaret för en personlig relation till sitt barn, Etablering av "post divorce-relationship" i den aktuella problemsituationen.

"By pass-diskussioner" Vad är möjligt?

"Price for Change". Vilka prioriteringar i tid och resurser måste göras för var och en med fokus på det pågående "undantagstillståndet"?

Kartlägga emotionella hinder och energitjuvar för ett konstruktivt bemötande. Skuld och skamm. Utveckla fokuserade motstrategier

Familjepedagogiska inslag

In vivo-observationer av dyader och triader.

Läxor/uppföljningar av kontrakt. Träning i problem- och konfliktlösning i dyad och eventuell triad.

Samtal om svåra saker

"pedagogik om mitt problem, ditt problem och vårt problem

Fas 3 användbar metodik

MI

Samtal i reflekterande position

Externaliserings-arbete för hjälp i mobiliseringen

Individuella samtal med respektive föräldrar

FFS-BUP

Fas 4 Mål

Generalisering

Återfallsprevention

”Booster-sessions”

Fas 4 Aktivitet

Samråd; rollspel, läxor,
återbesök Genomgång och
träning, läxor i dyad eller triad”

”de tre svåraste stunderna”

Sekvensanalys

Video feedback

Externaliserings-arbete

Fas 4 användbar metodik

BOF, Marte Meo, MAFI.

FFT

Samtal i reflekterade position

Utvärdering FFS-BUP

Genom ett digitaliserat utvärderingsprogram innan start, efter Fas 3 och vid avslut (10 - 15 sessioner).

Mentalizing Family Violence Part 2: Techniques and Interventions EIA ASEN* PETER FONAGY*

This is the second of two companion papers that provide an overview of mentalization-based concepts and techniques when working with the seeming “mindlessness” of intra-family violence. The focus of this paper is on general mentalization-oriented approaches and specific interventions that aim to (1) disrupt the non-mentalizing cycles that can generate intra-family violence and (2) encourage the emergence of patterns of family interactions that provide the foundation for non-violent alternatives. Various playful exercises and activities are described, including the taking of “mental state snapshots” and “selfies” in sessions and staging inverted role-plays, as well as using theatrical masks and creating body–mind maps and scans. These can make “chronic” relationship issues come alive in session and permit “here and now” experiences that generate a safe context for mentalizing to take place. At the core of the work is the continuous focus on integrating experience and reflection. Without acute awareness of the thoughts and feelings occurring in the sessions, mere reflection is not likely to enable change. By increasing mentalizing in the family system, family members’ trusting attitudes grow, both within and outside the family.

- Keywords: Mentalizing; Mentalization-Based Approach; Violence; Family
- Fam Proc 56:22–44, 2017

Familjeterapins forskningsevidens och Evidensbegreppet

Fokuserat Familjestöd på BUP

Ett relationsbaserat familjestöd (i post-divorce-families) för barn och ungdomar som får hjälp på BUP (2:a linjen).

”Familjeterapi med ärende”

- Fas 1: Aktivera föräldrar som aktiva deltagare i ett framgångsrik behandlingsarbete.
- Fas 2: Info om bedömningen av barnets problem och vad barnet behöver för stöd.
- Fas 3: Etablera personligt enskilt och gemensamt föräldraansvar direkt relaterat till barnets/ungdomens utvecklingsuppgifter.
- Fas 4: Generalisering, Återfallsprevention
”Booster-sessions”

FFS-BUP

Fas 1 Mål

- "Föräldrar aktiva närvaro och deltagande är viktig i vårt barns rehabiliteringsprocess"
Comittment till programmet
- Alliansbyggande och tematisering med föräldrar som föräldrar och barn som har föräldrar engagerade i behandlingen.
- Acceptans av läge, personligt stöd, empowering.
- KASAM kring problem i kontext; här och nu-fokus, first cure then growth
- Personlig allians med båda föräldrar och respektive förälder som part i dyad ev. triad

Fas 1 Aktivitet

- Programmets fokuserade syfte presenteras. Att ge och få mandat och uppdrag
- "Roller i arbetet" (Tillsammans eller var för sig)
- Läsa personernas relationsstil och respektera den: balansera närmandearbete mot personliga preferenser: affektiv väg, kognitiv väg, beteendeväg (action love) "Man behöver en terapeut för att gå i terapi som förälder"
- Inventering av personligt stöd för respektive förälder
- Delgivning till den andre föräldern (om möjligt)

Fas 1 användbar metodik

Strukturerad genomgång av modellen

Pinsofs alliansbyggare-modell

Bredbands-modellen

Sammanhangs-markering

FFS-BUP

Fas 2 Mål

Info om bedömningen av barnets problem och vad barnet behöver för stöd

Omformulering av innehållet i barnets/ungdomens signaler

Betoning av anknytningsrelationen

Fas 2 Aktivitet

Samråd (andra specialister)

Samtal om risk- skyddsfaktorer på individ- och familjenivå

Formulering av en terapeutiskt önskvärd miljö för barnet i sin rehab process.

Formulering av tydliga arbetsuppgifter i terapin för alla inblandade.

Fas 2 användbar metodik

Familje-rekonstruktion

Anknytningsintervju

Samtal i Reflekterande position

MI

Exclusion, Interference, Withdrawal

FFS-BUP

Fas 3 Mål

Etablera personligt enskilt och gemensamt föräldraansvar i den pågående rehab-perioden direkt relaterat till barnets/ungdomens utvecklingsuppgifter. Utveckla ett Salutogent perspektiv, arbete med träning i konflikt- och problemlösning

Fokuserat arbete för utveckling av mentaliseringskapacitet och ökad intersubjektivitet

och affektstabiliserande närvaro

Fas 3 Aktivitet

Betoning av föräldraskapets ansvar: Betoning av det egna ansvaret för en personlig relation till sitt barn, Etablering av "post divorce-relationship" i den aktuella problemsituationen.

"By pass-diskussioner" Vad är möjligt?

"Price for Change". Vilka prioriteringar i tid och resurser måste göras för var och en med fokus på det pågående "undantagstillståndet"?

Kartlägga emotionella hinder och energitjuvar för ett konstruktivt bemötande. Skuld och skamm. Utveckla fokuserade motstrategier

Familjepedagogiska inslag

In vivo-observationer av dyader och triader.

Läxor/uppföljningar av kontrakt. Träning i problem- och konfliktlösning i dyad och eventuell triad.

Samtal om svåra saker

"pedagogik om mitt problem, ditt problem och vårt problem

Fas 3 användbar metodik

MI

Samtal i reflekterande position

Externaliserings-arbete för hjälp i mobiliseringen

Individuella samtal med respektive föräldrar

FFS-BUP

Fas 4 Mål

Generalisering

Återfallsprevention

”Booster-sessions”

Fas 4 Aktivitet

Samråd; rollspel, läxor,
återbesök Genomgång och
träning, läxor i dyad eller triad”

”de tre svåraste stunderna”

Sekvensanalys

Video feedback

Externaliserings-arbete

Fas 4 användbar metodik

BOF, Marte Meo, MAFI.

FFT

Samtal i reflekterade position

Utvärdering FFS-BUP

Genom ett digitaliserat utvärderingsprogram innan start, efter Fas 3 och vid avslut (10 - 15 sessioner).